

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ

Матеріали
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ГРОМАДІ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

24 березня 2023 року

Дніпро

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА**

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ**

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ГРОМАДІ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**ДНІПРО
2023**

УДК 364-787.26 (477) (06)
С 69

Рецензенти:

доктор політичних наук, професор, в. о. декана факультету суспільних наук і міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара **Віталій Кривошеїн**;
доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри філософії Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» **Лариса Кальченко**

*Друкується за рішенням Вченої ради
факультету медичних технологій діагностики та реабілітації
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
(Протокол № 9 від 18 квітня 2023 року)*

Редакційна колегія:

Осетрова Оксана, доктор філософських наук, професор (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара) (відповідальний редактор);
Борисова Юлія, кандидат соціологічних наук, доцент (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара) (відповідальний секретар);
Гірняк Андрій, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології та соціальної роботи (Західноукраїнський національний університет);
Коляда Наталія, доктор педагогічних наук, професор (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини);
Кравченко Оксана, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини);
Кримчак Людмила, кандидат педагогічних наук, доцент (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара);
Купенко Олена, доктор педагогічних наук, доцент (Сумський державний університет);
Ніколенко Вадим, доктор соціологічних наук, доцент, в. о. завідувача кафедри соціології, соціальної роботи, публічного управління та адміністрування (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара);
Павленко Олена, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціології, соціальної роботи, публічного управління та адміністрування (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара);
Приходько Ольга, кандидат наук з державного управління, доцент, директор НМЦ ПДО ПК ДП (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара);
Солнишкіна Аліна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології, соціальної роботи, публічного управління та адміністрування (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара);
Шандрук Сергій, доктор психологічних наук, професор (Західноукраїнський національний університет).

С 69 Соціальна робота в громаді: сучасні виклики та перспективи розвитку: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 24 березня 2023 року) / за заг. ред. проф. О. О. Осетрової. – Дніпро, ДНУ імені Олеся Гончара, 2023. 288 с.

До збірки наукових праць увійшли матеріали провідних фахівців галузі 23 Соціальна робота міст України – Київ, Дніпро, Суми, Тернопіль, Умань та ін. Висвітлено соціальний, правовий, духовний та інші актуальні аспекти соціальної роботи у громадах України.

Рекомендується науковцям і практикам, фахівцям із соціальної роботи, здобувачам.

УДК 364-787.26 (477) (06)

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат та інших відомостей.

© Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, 2023

УДК 231. 46

Петришин Людмила Йосипівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи і
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університету імені Володимира Гнатюка;
Гнатишин Юрій Анатолійович,
аспірант кафедри соціальної роботи і
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

МЕДІАЦІЯ ЯК МЕТОД ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

У сучасному суспільстві медіація – інноваційний підхід до вирішення виникаючих конфліктів. Історія її розвитку в різних країнах підтверджує ефективність медіації у врегулюванні різного роду конфліктних ситуацій. Філософське і психологічне обґрунтування медіації, а також практика юридичного використання зумовлюють перспективи її розвитку [1].

Не менш широке поле для застосування медіації можна знайти в освітній сфері, де вона може стати плацдармом для прищеплення молоді культури конструктивного вирішення конфліктів. Крім того, вона може бути ефективною в цілях профілактики вікових криз і як наслідок правопорушень серед неповнолітніх [1]. Тому, слід зазначити, що вміння соціального працівника як медіатора затребувані також і в розв'язанні різного роду конфліктів, їхнього запобігання, а також налагодженню партнерських відносин і підвищенні функціонального ресурсу мікросоціальних утворень, в тому числі, сімейних, виробничих, навчальних та громадських. Зазначимо, що, компетентність медіатора характеризується сукупністю знань, умінь і навичок, а також перш за все особистісних, інтелектуальних (когнітивних) і емоційно-мотиваційних особливостей.

Важливим є те, що соціальний працівник в ролі медіатора повинен володіти рядом професійних складових, однією із яких є професіоналізм, що дозволяє майбутньому фахівцю знаходити узгоджене рішення в умовах протиріч сторін і формулювати мирову угоду між ними [2, с. 47].

Як зазначає Н. Гришина медіаторство має два позитивні аспекти впливу на процес врегулювання конфлікту. По-перше, присутність на переговорах третьої сторони сама собою має позитивний ефект, оскільки знижує міру деструктивності у взаємодії сторін. По-друге, медіаторство, спрямоване на організацію ефективної комунікації, діалогу між сторонами конфлікту, робить їх активними учасниками процесу розв'язання конфлікту [3].

На думку Г. Єрмоєнко, медіація – це процес переговорів, коли до вирішення спірного питання залучається нейтральна сторона – медіатор, яка веде цей переговорний процес, вислуховує аргументацію сторін щодо суті конфлікту і активно допомагає сторонам зрозуміти свої інтереси, оцінити можливість компромісів і самостійно прийняти рішення, що задовольнить всіх учасників переговорів [3].

Крім того, у законопроекті «Про медіацію», подано визначення понять «медіація» та «медіатор». Отже, медіація – це альтернативний (позасудовий) метод вирішення конфліктів, за допомогою якого дві або більше сторони конфлікту намагаються в рамках структурованого процесу, самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення їх конфлікту за допомогою медіатора. У свою чергу, медіатор – це особа, яка відповідає вимогам, встановленим цим законом та медіаційним застереженням (угодою про медіацію), яка має статус медіатора відповідно до цього закону і яку сторони конфлікту обрали для проведення медіації [3; 4]. Метою медіації є орієнтування на досягнення обопільної згоди, консенсусу, прийняття спільного рішення, яке задовольнятиме обидві сторони конфлікту. На нашу думку, основною відмінністю медіації від інших способів вирішення конфлікту є те, що вона не зосереджується на пошуку та доведенні правоти тієї чи іншої сторони.

Опираючись на законопроект «Про медіацію» розглянемо основні завдання медіації, які повинні виконуватись медіатором у процесі медіації: вирішення конфлікту шляхом досягнення його сторонами взаємоприйняттого для них рішення; усунення спричиненої конфліктом шкоди; запобігання поновленню конфлікту; відновлення правопорядку та гармонізації суспільних взаємостосунків [2]. Відповідно, здійснюючи підготовку соціального працівника до ролі медіатора на основі мети, завдань медіації, ключовим є сформувати уміння та новички здійснювати соціально-правовий захист осіб, що ґрунтуються на знаннях та практичних вміннях із дисциплін конфліктології, права, психології, юриспруденції, ораторського мистецтва, іноземних мов, а також особистісних характеристик.

Також для кращого розуміння природи медіаційного процесу необхідно виділити наступні принципи медіації яких у свою чергу повинен дотримуватись соціальний працівник як медіатор у процесі врегулювання конфліктів:

а) неупередженість – соціальний працівник в якості медіатора має виконувати свою роботу об'єктивно і чесно. Він повинен проводити медіацію тільки в тих справах, в яких він може залишатися неупередженим і справедливим. Ідея неупередженості є центральною в процесі медіації. У будь-який час, якщо медіатор не здатен проводити процес безпристрасно, він зобов'язаний припинити медіацію. Тому соціальний працівник в якості медіатора повинен остерігатися упередженості або упереджень, заснованих на особистих характеристиках сторін, їх соціального походження або поведінки в процесі медіації, тому, якщо інтерес медіатора у конфлікті породжує деякі сумніви в об'єктивності процесу, він повинен відмовитися від подальшої участі у цій справі [2; 4].

б) конфіденційність – залежить від обставин медіації та будь-якої угоди, до якої придуть сторони, тому медіатор не повинен розголошувати хід і результати медіації, якщо на це немає дозволу всіх сторін, або якщо цього не вимагає закон. По відношенню до конфіденційності учасники можуть розробити свої правила, або заздалегідь домовитися із фахівцем, або діяти на основі вже наявних певних правил. Так як гарантія конфіденційності є важливою для сторін, соціальний працівник в якості медіатора повинен обговорити її з конфліктуючими сторонами. Якщо медіатор проводить приватні засідання зі сторонами, зміст таких засідань з точки зору конфіденційності повинно бути обговорено з усіма сторонами попередньо. Якщо сторони домовилися, що вся або частина виявленої інформації під час процесу медіації є конфіденційною, така угода сторін має бути для фахівця обов'язковою. Тому, конфіденційність не може бути витлумачена як обмеження або заборона на моніторинг, наукові дослідження, або оцінку програм медіації відповідальними людьми. За відповідних обставин науковцям може бути дозволений доступ до статистичних даних із дозволу сторін, а також до зареєстрованих справ, присутність на процесі медіації, інтерв'ю з її учасниками [1, с. 40].

в) добровільність, адже медіація – добровільний процес, заснований на прагненні сторін досягти чесного й справедливого рішення. Добровільність виражається в тому, що: жодна сторона не може бути примушена до участі в медіації; вийти з процесу на будь-якому етапі або продовжувати його – особиста справа кожного учасника; згода з результатом процесу медіації також є добровільною; послуги того чи іншого медіатора на якійсь частині процесу, або протягом всієї процедури приймаються обома сторонами також добровільно [2; 4].

Загалом, соціальний працівник виступаючи в ролі медіатора повинен притримуватись мети, завдань, принципів медіації, ключовим є сформувати знання, уміння та навички здійснювати соціально-правовий захист осіб, що ґрунтуються на знаннях та практичних вміннях із дисциплін конфліктології, права, психології, юриспруденції, а також особистісних характеристик та досвіду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Альтернативне вирішення спорів (медіація) [Електронний ресурс]. URL: <http://avantgardelaw.webnode.com.ua/mediation/> (дата звернення: 20.11.2022).
2. Бородін Є. Медіація як основа громадянського діалогу: неоінституціональний аспект [Електронний ресурс]. URL: <http://www.dridu.dp.ua> (дата звернення: 21.11.2022).
3. Гаврилишин А. П. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів. *Науковий Вісн. Херсон. держ. ун-ту*. 2014. №5. Т. 1. С. 275 – 278.
4. Петришин Л. Й. Роль соціального працівника як медіатора у врегулюванні конфліктів. *Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*, 2017. Вип. 24 (2-2017). Ч. 2. С. 163 – 171.

Коляда Н. М. Громадська організація як осередок соціальної роботи у громаді.....	201
Котелевець А. М., Мартинюк Я. В. Волонтерська діяльність як перспективний напрямок соціальної роботи у громадах України.....	204
Кошіль О. П. Особливості ефективного лідерства у громаді в умовах кризи.....	207
Краснова Н. П. Формування соціальної компетентності підлітків в умовах сільської територіальної громади.....	210
Криницька С. О. Сутність та профілактика суїцидальної поведінки.....	214
Кулик А. В. Соціальна робота в українських громадах: виклики, проблеми та способи їх вирішення.....	217
Кульчицький Т. Р., Ганджа С. І. Особливості волонтерської роботи з внутрішньо переміщеними особами в Україні.....	220
Купенко О. В. Дуальна освіта як фактор розбудови соціальної роботи в громаді.....	223
Левченко Н. В. Молодіжний центр: перспективний напрям розвитку молодіжної роботи в громаді.....	227
Миколюк Ю. М. Соціальна робота із дітьми: сьогодні та завтра.....	229
Михальчук В. М., Гойда Н. Г. Проблеми забезпечення соціально-хоспісною допомогою та реабілітаційними послугами населення громад у період військової агресії.....	232
Мітлицька С. П. Превенція сексуального насильства над дітьми як актуальний напрям соціальної роботи в громаді.....	235
Міхєєва О. Ю. Соціальна реабілітація військовослужбовців з числа учасників бойових дій.....	238
Моргай Л. А. Соціальний захист громадян в умовах децентралізації.....	242
Нейжпапа Л. С. Соціокультурна анімація в громаді як спосіб активізації молоді.....	245
Олексюк Н. С., Бачинська О. М. Ресурсна підтримка внутрішньо переміщених осіб шляхом розвитку соціального підприємництва в ОТГ....	248
Осетрова О. О. Суїцидальна превенція як нагальна потреба розбудови сучасної громади.....	252
Петришин Л. Й., Гнатишин Ю. А. Медіація як метод врегулювання конфліктів у роботі соціального працівника.....	256
Поліщук О. Р. Соціальний краудфандинг в умовах війни.....	259
Попов О. А. Проектна діяльність територіальних громад у площині соціальної роботи.....	262
Солнишкіна А. А. Специфіка соціальної роботи та соціального захисту в країнах, що зазнали впливу воєнних дій: досвід Грузії, Балканських країн, України.....	266